

Kvizoni a omře aneb Nenápadná redefinice české fantastiky

Zvláštním fenoménem v oblasti fantastické literatury jsou v posledních letech nakladatelství. Od roku 2011 vznikla specializovaná nakladatelství Gorgona Books, Golden Dog, Carcosa, Medusa, Planeta9 – a v neposlední řadě Gnóm!. Všechna mají několik společných znaků: jsou nakladatelstvími jednoho muže, případně jednoho muže a jedné ženy, všechna věnují knihám po všech stránkách nadměrnou péči, všechna se zaměřují na fantastiku (ačkoliv u Golden Dog převažuje horor). Ve třech případech ze zmíněných šesti je vlastníkem a nakladatelem v jedné osobě překladatelská osobnost. A Jakub Němeček se povídkovou sbírkou *Na lovu kvizonů* stal i autorem.

Je to kapesní kniha o 11 krátkých povídkách. Sbíрка navazuje na tradici, která začíná snad někdy v 19. století s Nerudou a Čechem. Oba čas od času použili fantastický motiv, aby poukázali na konkrétní dobový jev. Čechovy „broučičiády“ netřeba představovat, u Nerudy jde například o povídku *Zcela věrná zpráva, jak to bylo 24. února r. 1972* (ve které mj. předpověděl home office). Ještě bližší Jakubu Němečkovi je Karel Michal s *Bubáky pro všední den* (poprvé vyšlo v roce 1961). Socialistický svět je zde obydlen pohádkovými tvory a fantastickými jevy, se kterými se musí hrdinové povídek, povětšinou obyčejní lidé, vyrovnat. V roce 2019 navázal v mnohém podobně laděnou povídkovou sbírkou *Hranice lesa* Vratislav Kadlec.

Němeček střídá několik poloh: humornou, poetickou, postmoderní, ale všechny texty jsou psány s nadhledem a jistým lakonickým přístupem, který bojí případný patos. Těži mimo jiné z důvěrné znalosti postupů žánrové literatury, umně tyto postupy paroduje a šikovně pracuje s očekáváním čtenáře a fikčními realitami povídek. Zároveň využívá svoji literární erudici. Setkáme se tak s Máchovým *Májem*, Ginsbergovým *Kvílením*, Hemingwayovým *Starcem a mořem*, s Vinnetouem, Flaubertem, Sapkowskim, Kámásútrou nebo Freudem.

➤ třetí, závěrečný díl. Lidstvo s Trisolary nakonec dosáhne jakéhosi kompromisu, který připomíná jadernou doktrínu vzájemného zaručeného zničení. To je ovšem velmi silná zbraň, kterou lze použít pouze jednou, dojde-li až k situaci bezprostředního a fatálního ohrožení. Neruší tedy vzájemné relativní rozdíly – a stále platí, že nás mimozemšťané technologicky zásadním způsobem převyšují. Rovnováha ustanovená v druhém díle se dříve nebo později musí narušit. Nedá se přitom úplně spolehlivě odhadnout, jak se situace bude vyvíjet. *Temný les* sice končí jakýmsi trochu povinně(?) působícím humanistickým poselstvím o nutnosti vzájemného pochopení, ale něčeho podobného jsme byli svědky i na konci *Problému tří těles*, ale vůbec to neznamenalo, že by jejich pokračování bylo nějak idylické. Jsem proto docela zvědavý, jak autor svoji románovou fresku kombinující ve fantastických reáliích romantizovanou racionalitu a praktickou reálpolitiku zakončí.

Jiří Grunt

Host, Aleš Drobek, 2017 (1. vydání), 600 str., 399 Kč

Humorná poloha (zastoupena např. povídkami *Galaktická seznamka*, *Pražská povídka* nebo *Na lovu kvizonů*) vyniká především absurdními situacemi. Kvůli galaktické seznamce se na Zemi dostane mimozemšťan, který sice najde svou lásku, ale zničí při tom veškeré lidstvo, z kindrvajíčka se vylihně pteranodon, Vinnetou a Old Shatterhand zachrání svět před stádem kvizonů. Humor kromě toho vychází z práce s frázi („A všude se krade a uplácí, krade a uplácí...“ „I na univerzitě?“ zeptal se Bašoun. „I tam,“ přitakal cynicky a spokojeně Šíza, doktor přírodních věd, a pozvedl püllitr. Seděli na zahrádce jedné pražské hospody a kolem kvasil příjemný srpnový den. „Pro tohle jsme klíčema necinkali,“ zamumlal Bašoun svou oblíbenou mantru. – povídka *Les*, s. 85–86) a jazykem obecně (např. při parodickém úvodu povídky *Vy, kteří vydáváte knihy: Krvavé slunce západu se rochnilo v karmínovém moři večerních mraků a v jeho posledních narudlých paprscích nedočkavě kroužila tisícíhlavá hejna krkavců.* – s. 26).

Poetická poloha zmiňuje primárně zábavné vyznění díla. V povídce *Beldiron* se původně zkamenělý a posléze zmoudřelý faun obětuje pro záchranu království, *Stafec a omře* zdůrazňuje sílu příběhu a připomene jednak gnómovské *Vyprávění* („Když nevyprávíme svět, neznáme svět.“ – Le Guinová: *Vyprávění*, 2016, s. 135), jednak *Tyrkysového orla* Michala Ajvaze (který je ostatně v povídce přímo zmíněn) pro způsob komunikace skrze různobarevné ryby, které tvoří sdělení adresované omři.

Příběhy v příbězích a problematika vztahu mezi fikčním světem, naší realitou a autorem-Bohem tvoří postmoderní linii. *Pravdivý příběh* vychází z kulis gangsterky, ale místo samopalů používají zloději při útoku na banku psací stroje a hlasitý přednes básní. V poslední povídce, *Stvoření světa*, vznikne svět zpěvem Boha (odkaz na tolkienovskou mytologii?), ale Bůh zpívá text z knihy, kterou vlastní krví napsal vypravěč povídky psané v ich-formě (tedy autor?).

Němeček nezapře překladatele. Umně pracuje se slovy, přepíná mezi vysokým a nízkým, místy jazyk znovuobjevuje (ne nadarmo se edice jmenuje *Pemmikan*...), místy paroduje. Zároveň hýří neotřelými nápady, které by ocenili mnozí autoři fantastiky či postmoderny. Tato kombinace vytváří přitažlivý výsledek. Jeho základní funkce je sice zábavná, ale občas vykukne brilantní charakteristika české povahy (Češi jako pejskafi v *Pražské povídce*) nebo prokmit zcela současného problému (hodnocení situace po roce 1989 v povídce *Les*). V neposlední řadě jde o drobnou a obtížně postřehnutelnou, ale přece jenom redefinicí české fantastiky (ačkoliv něco podobného dělá ve svých povídkách např. Jan Dobiáš). Především proto, že to jde zevnitř, ze žánrové fantastiky. Dnes dominující poloha tzv. akční fantastiky je v jistém smyslu generická, zaměnitelná. Němeček je jiný. A přesně takovou jinakost česká fantastika potřebuje.

Honza Křeček

Jakub Němeček: *Na lovu kvizonů. Gnóm!*, Praha 2022